

Problemy nauk prawnych. Tom 16. Z aktualnych zagadnień prawa karnego, cywilnego i administracyjnoprawnych, Exante Wydawnictwo Naukowe, Wrocław 2023, s. 7–21.

Daniel Jarmoc

Projektant jako uczestnik procesu budowlanego. Zagadnienia administracyjnoprawne

Stan prawny na 7 maja 2023 roku

Streszczenie: Praca dotyczy sytuacji administracyjnoprawnej projektanta w procesie budowlanym. Podjęto w niej próbę jego zdefiniowania oraz określenia roli, jaką odgrywa w prawie budowlanym. Opracowanie konfrontuje badane zagadnienie z ogólnymi instytucjami tej dziedziny prawa. Dokonuje również analizy i systematyzacji praw oraz obowiązków projektanta. Przeprowadzone rozważania mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób treść prawa budowlanego wpływa na wykonywanie zawodu projektanta.

Słowa kluczowe: prawo budowlane, projektant, samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, uczestnicy procesu budowlanego, proces budowlany, prawo budowlane.

1. Wstęp

Jednym z etapów procesu budowlanego jest projektowanie. Obejmuje ono szereg czynności, których celem jest opracowanie projektu budowlanego i co do zasady uzyskanie jego zatwierdzenia w decyzji o pozwoleniu na budowę. Projekt ten może być sporządzony jedynie przez uprawnioną do tego osobę – projektanta.

Niniejsza praca traktuje o sytuacji administracyjnoprawnej¹ projektanta w prawie budowlanym. Stanowi próbę ustalenia jego definicji i roli w procesie budowlanym. Celem badań uczyniono znalezienie, poprzez usystematyzowanie jego praw i obowiązków, odpowiedzi na pytanie, jak treść przepisów prawa budowlanego wpływa na wykonywanie tego zawodu.

Aby odpowiedzieć na tak sformułowany problem badawczy, dokonano analizy przepisów prawa dotyczących projektanta i projektowania, jak również zaprezentowano wybrane stanowiska przedstawicieli doktryny i sądów administracyjnych w tym zakresie.

2. Definicja projektanta

Prawo budowlane² nie zawiera definicji legalnej terminu „projektant”, lecz definiuje go pośrednio, nadając projektantowi status uczestnika procesu budowlanego (art. 17 pkt 3 pr. bud.) oraz określając jego prawa i obowiązki (art. 20 i 21 pr. bud.). Ustalenie znaczenia tego pojęcia na gruncie prawa budowlanego wymaga więc przeprowadzenia analizy wskazanych przepisów, jak również ogólnych instytucji prawa budowlanego.

Punktem wyjścia do rozważań postanowiono uczynić „projektowanie”. W Prawie budowlanym jawi się ono jako pojęcie nie tylko techniczne, ale także prawne. Wskazuje na to art. 1 pr. bud., zgodnie z którym działalność obejmująca sprawy projektowania stanowi przedmiot tej ustawy, oraz art. 5 pr. bud., który określa ogólne zasady projektowania i budowy. Ten pierwszy funkcjonalnie wyodrębnia „projektowanie” jako niezależny etap procesu budowlanego, drugi – każe przez nie rozumieć ogół czynności polegających na opracowywaniu projektu budowlanego w określony sposób, tj. zgodnie z przepisami prawa i zasadami wiedzy technicznej w celu zabezpieczenia dóbr chronionych prawem³.

„Projektowanie” wiąże się z pojęciem samodzielnych funkcji technicznych, które oznacza działalność polegającą na fachowej ocenie zjawisk technicznych

---

¹ Z powodu braku związku z celem pracy pominięto powiązane z projektantem zagadnienia cywilno- i karnoprawne.

² Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2351), dalej jako: pr. bud. lub Prawo budowlane.

³ Zob. szerzej: D. Jarmoc, *Pojęcie i zasady projektowania* [w:] tegoż, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, praca magisterska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022, s. 33–35.

lub na samodzielnym rozwiązaniu zagadnień architektonicznych i technicznych oraz techniczno-organizacyjnych. Należy sądzić, że ustawodawca wyodrębnił je po to, by możliwość wykonywania czynności wymagających specjalistycznej wiedzy technicznej zastrzec na rzecz osób posiadających stosowne przygotowanie. Słuszności tej tezy dowodzi art. 12 ust. 2 pr. bud., zgodnie z którym samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, które wyszczególniono w zawartym w ust. 1 tego przepisu katalogu, mogą wykonywać wyłącznie osoby posiadające odpowiednie uprawnienia budowlane⁴. Ponieważ „projektowanie” stanowi samodzielną funkcję techniczną (art. 12 ust. 1 pr. bud.), wymóg legitymowania się uprawnieniami budowlanymi dotyczy także projektanta.

Ustawodawca nadał projektantowi – obok inwestora, inspektora nadzoru inwestorskiego i kierownika budowy lub kierownika robót – status uczestnika procesu budowlanego (art. 17 pkt 3 pr. bud.). Osoby te odgrywają w procesie budowlanym szczególną rolę. Ustawa nakłada na nie określone obowiązki i przyznaje im konkretne kompetencje. Tym, co determinuje treść ich praw i obowiązków, jest rodzaj realizowanej inwestycji⁵. Swoim działaniem kształtują one proces budowy⁶. Bierze w nim więc udział zespół osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania, które wynikają z jego przebiegu⁷.

To, czy projektant znajdzie się w kręgu uczestników procesu budowlanego w danym stanie faktycznym, zależy od tego, czy dane zamierzenie inwestycyjne objęte jest obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę, czy też podlega procedurze zgłoszenia lub innej⁸. Projektant występuje bowiem w procesie budowlanym jako jego uczestnik w sytuacji, gdy do realizacji określonych robót Prawo budowlane wymaga sporządzenia projektu budowlanego⁹. Jak podkreśla się w doktrynie, projektant będzie występować w nim także wtedy, gdy

---

⁴ Przez uprawnienia budowlane należy rozumieć decyzję administracyjną wydaną przez właściwy organ samorządu zawodowego potwierdzającą posiadanie odpowiedniego wykształcenia technicznego i praktyki zawodowej, dostosowanych do rodzaju, stopnia skomplikowania działalności i innych wymagań związanych z wykonywaną funkcją (art. 12 ust. 2 pr. bud.).

⁵ Tamże.

⁶ Zob. *Komentarz do art. 17 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, Z. Niewiadomski (red.), 2022, Legalis.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

projekt budowlany sporządzono fakultatywnie w przypadku inwestycji budowlanej, która podlega obowiązkowi zgłoszenia¹⁰.

Sytuację administracyjnoprawną projektanta regulują ponadto przepisy ustawy o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa¹¹. Zgodnie z art. 6 u.s.z.a.i. prawo wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przysługuje wyłącznie osobom wpisanym na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego. Ponieważ projektowanie, jak zauważono, stanowi samodzielną funkcję techniczną, wymóg przynależności do izby samorządu odnosi się również do projektanta.

Można zatem stwierdzić, że na gruncie prawa budowlanego projektant to osoba fizyczna sprawująca samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, która jest uczestnikiem procesu budowlanego i:

- 1) posiada uprawnienia budowlane do projektowania w konkretnej specjalności,
- 2) jest wpisana na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego,
- 3) sporządza na zlecenie inwestora projekt budowlany.

3. Obowiązki projektanta

3.1. Uwagi ogólne

Prawo budowlane nakłada na projektanta określone obowiązki. Ich katalog zawarto w art. 20 pr. bud. Należy jednak podkreślić, że wskazane w tym przepisie obowiązki mają charakter „podstawowy”, niezamknięty i nie wykluczają obowiązków szczególnych, które wynikają z odrębnych przepisów. Nie wyłączają one także obowiązywania dyrektyw wynikających z ogólnych zasad prawa budowlanego, np. ogólnych zasad projektowania (art. 5 pr. bud.), czy z zasady prawidłowego zagospodarowania (art. 6 pr. bud.), lecz niejako stanowią ich konkretyzację.

---

¹⁰ Tamże.

¹¹ Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1117), dalej: u.s.z.a.i.

3.2. Opracowanie projektu budowlanego

Podstawowym obowiązkiem projektanta jest opracowanie projektu budowlanego¹² w sposób zgodny z wymaganiami ustawy, ustaleniami określonymi w decyzjach administracyjnych dotyczących zamierzenia budowlanego, obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej (art. 20 ust. 1 pkt 1 pr. bud.).

Do powstania powyższego obowiązku dochodzi z chwilą zlecenia projektantowi wykonania prac projektowych przez inwestora. Wynika to z art. 18 ust. 1 pkt 1 pr. bud., zgodnie z którym to inwestor jest podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie opracowania projektu budowlanego. Byt projektanta w procesie budowlanym jest więc ściśle związany z inwestorem. Poparł tę tezę Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA), podkreślając, że inwestor jako jedyny spośród uczestników procesu budowlanego posiada przymiot strony w postępowaniu administracyjnym i w postępowaniu sądownoadministracyjnym, które dotyczą udzielenia pozwolenia na budowę¹³.

Przez wymagania ustawy, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 pr. bud., należy rozumieć, jak się zdaje, ogół unormowań Prawa budowlanego, które odnoszą się do procesu projektowania. Tytułem przykładu wskazać można art. 5 i 6 pr. bud., a także art. 34 pr. bud., który w sposób kompleksowy reguluje strukturę zawartości projektu budowlanego.

Natomiast wymóg wykonania prac projektowych w sposób zgodny z ustaleniami określonymi w decyzjach administracyjnych, dotyczących zamierzenia budowlanego, odnosi się zasadniczo do ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego¹⁴, a w przypadku jego braku – do odpowiednich

¹² Projekt budowlany jest przedstawieniem zamierzenia budowlanego w formie opracowania, składającego się ze zbioru dokumentów i projektów – dostosowanych do specyfiki oraz charakteru projektowanego obiektu budowlanego, jak i do stopnia skomplikowania robót budowlanych. Podlega co do zasady prawnemu zatwierdzeniu przez organ administracji publicznej w decyzji o pozwoleniu na budowę lub decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego (zob. szerzej: D. Jarmoc, *Definicja projektu budowlanego* [w:] tegoż, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, praca magisterska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022, s. 37).

¹³ Zob. Wyrok NSA z 1 października 2014 r., II OSK 736/13.

¹⁴ Uchwalany przez radę gminy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, choć nie posiada charakteru decyzji administracyjnej, wiąże projektanta, ponieważ jest aktem prawa miejscowego (zob. art. 14 ust. 8 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 503).

aktów indywidualnych¹⁵. Projektanta wiązą zatem rozstrzygnięcia decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeśli jest ona wymagana¹⁶. Ponadto mogą wiązać go ustalenia innych, także tych nieplanistycznych decyzji administracyjnych¹⁷, np. decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach¹⁸ czy pozwolenia, o których mowa w art. 23 ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej¹⁹.

W kwestii konieczności zapewnienia zgodności projektu budowlanego z przepisami projektant, jak podkreśla się w doktrynie, obowiązany jest do przestrzegania nie tylko przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pr. bud., ale wszystkich obowiązujących źródeł prawa²⁰. Z kolei obowiązek sporządzania projektu budowlanego w zgodzie z zasadami wiedzy technicznej oznacza nakaz projektowania, opierając się na specjalistycznej wiedzy technicznej dotyczącej projektowania i wykonywania obiektów budowlanych, która wynika z aktualnego stanu wiedzy oraz praktyki²¹.

Trzeba podkreślić, że wyłączną odpowiedzialność za prawidłowość projektu budowlanego w zakresie rozwiązań zawartych w projekcie architektoniczno-budowlanym, a w obecnym stanie prawnym – także w projekcie technicznym, ponosi projektant. Pogląd ten poparł Wojewódzki Sąd Administracyjny (dalej: WSA) w Białymstoku²², w Krakowie²³ oraz w Warszawie²⁴.

3.3. Koordynacja techniczna

Projektant ma obowiązek zapewnienia, w razie potrzeby, udziału w opracowaniu projektu budowlanego osób, które posiadają uprawnienia budowlane

---

¹⁵ *Komentarz do art. 20 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, dz. cyt.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Mowa o decyzji uregulowanej w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029).

¹⁹ Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 457).

²⁰ *Komentarz do art. 17 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, dz. cyt.

²¹ *Komentarz do art. 5 [w:] jw.*

²² Wyrok WSA w Białymstoku z 3 lutego 2015 r., II SA/Bk 1085/14.

²³ Wyrok WSA w Krakowie z 7 lipca 2016 r., II SA/Kr 592/16.

²⁴ Wyrok WSA w Warszawie z 23 listopada 2012 r., WSA VII SA/Wa 1200/12; Wyrok WSA z 8 marca 2013 r., VII SA/Wa 176/13.

do projektowania w odpowiedniej specjalności (art. 20 ust. 1 pr. bud.). Taka sytuacja zachodzi, gdy przedmiot zamierzenia budowlanego objęty opracowaniem projektowym przekracza zakres uprawnień budowlanych posiadanych przez projektanta (zob. art. 34 ust. 2b pr. bud.) i jest ona częsta w praktyce projektowej²⁵. Ponadto ustawodawca zobowiązuje projektanta do wzajemnego skoordynowania technicznego wykonanych przez te osoby opracowań projektowych (art. 20 ust. 1aa pr. bud.).

Pojęcie „koordynacji technicznej” stanowi także przedmiot badań nauk technicznych²⁶. W praktyce inżynierskiej spotyka się często podział zespołu projektowego na tzw. głównego projektanta i projektantów poszczególnych branż. Ten pierwszy to projektant w rozumieniu Prawa budowlanego, zaś ci drudzy – to osoby, o których mowa w art. 20 ust. 1 pr. bud.²⁷. Podział ten dobrze wyjaśnia istotę łączącego te podmioty stosunku. Jednakże, zgodnie z Prawem budowlanym, funkcję projektanta pełni wyłącznie autor projektu budowlanego lub, jeśli projekt ten jest dziełem wielu osób, osoba, która go podpisała jako projektant²⁸. Projektant branżowy nie posiada więc statusu projektanta i tym samym nie jest uczestnikiem procesu budowlanego. Jego byt w tym procesie zależy od projektanta.

Powyższe budzi jednak wątpliwości. Uzależnienie sytuacji projektanta branżowego w procesie budowlanym od projektanta przeczy bowiem istocie samodzielnych funkcji technicznych, których immanentną cechą jest „samodzielność”²⁹ (art. 12 ust. 1 pr. bud.). Zarzut ten nie dotyczy samego projektowania, gdyż jego samodzielność w tym zakresie została prawnie zagwarantowana, co wynika z art. 34 ust. 2b pr. bud. Podnoszony zarzut odnosi się do etapu wykonywania robót budowlanych. W jego trakcie projektantowi branżowemu nie przysługują bowiem żadne uprawnienia kontrolno-korygujące, ponieważ, jak wynika z art. 21 pr. bud., do ich wykonywania uprawniony jest wyłącznie projektant.

²⁵ Projekt budowlany jest przeważnie dziełem wielu osób. Tworzą go poszczególne opracowania branżowe (np. architektoniczne, konstrukcyjne, elektryczne, sanitarne czy drogowe).

²⁶ Zob. szerzej: J. Obolewicz, *Koordynacja budowlanego procesu inwestycyjnego*, „Budownictwo i Inżynieria Środowiska” 2016, nr 7, s. 153–163.

²⁷ Dalej jako: projektant branżowy.

²⁸ *Komentarz do art. 17 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, dz. cyt.

²⁹ Zob. szerzej: A. Baryłka, *O istotnej roli osób pełniących samodzielne funkcje techniczne w inżynierii bezpieczeństwa obiektów budowlanych*, „Inżynieria Bezpieczeństwa Obiektów Antropogenicznych” 2017, nr 3–4, s. 36–41.

Sytuację projektanta branżowego warto odnieść do sytuacji kierownika robót, który pełni na budowie podobną funkcję jak projektant branżowy w procesie projektowania. Kierownik robót niejako wyręcza kierownika budowy, przejmując te jego prawa i obowiązki, których wykonanie wymaga uprawnień budowlanych w innej specjalności niż ta, którą ten drugi posiada (art. 42 ust. 4 pr. bud.). Prawo budowlane nadaje kierownikowi robót status uczestnika procesu budowlanego (art. 17 pr. bud.) i jasno określa jego prawa oraz obowiązki (zob. art. 24 ust. 2 pr. bud.). Jego status w procesie budowlanym jest więc, w przeciwieństwie do projektanta branżowego, uregulowany w sposób jednoznaczny.

Istnieje więc konieczność dokonania interwencji legislacyjnej mającej na celu dookreślenie praw i obowiązków projektanta branżowego tak, by mógł on dążyć do zabezpieczenia swojego interesu w procesie budowlanym w taki sam sposób, jak pozostałe podmioty, które sprawują w nim samodzielne funkcje techniczne. Za proponowaną zmianą przemawia fakt, że projektant branżowy, sprawując samodzielną funkcję techniczną, podlega odpowiedzialności zawodowej (art. 95 pr. bud.).

3.4. Nadzór autorski

Wśród obowiązków projektanta istotne miejsce zajmuje sprawowanie nadzoru autorskiego³⁰. Do jego powstania dochodzi na żądanie inwestora lub organu administracji architektoniczno-budowlanej (art. 20 ust. 1 pkt 4 pr. bud.). Nadzór ten polega na stwierdzeniu zgodności realizacji wykonywanych robót budowlanych z projektem budowlanym, a także na uzgadnianiu możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w tym projekcie³¹.

Zdaniem B. Jaworskiego powyższy obowiązek wiąże się z art. 5 pr. bud., który nakłada na projektanta nakaz ochrony wartości, takich jak: życie, zdrowie, bezpieczeństwo publiczne, środowisko czy zabytki³². Jak słusznie zauważa ten autor, nakaz ich ochrony nie kończy się tylko na etapie projektowania, ale

---

³⁰ Szerzej na temat problematyki instytucji nadzoru autorskiego: B. Jaworski, *Nadzór autorski w prawie budowlanym*, „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne” 2016, t. 18.

³¹ W odniesieniu do zmian zgłaszanych przez kierownika budowy lub inspektora nadzoru inwestorskiego.

³² B. Jaworski, dz. cyt., s. 80.

rozciga się także na czas realizacji inwestycji³³. Istnienie obowiązku ochrony tych wartości w prawie budowlanym stwierdził ponadto Trybunał Konstytucyjny³⁴. Wynika on, według A. Kosickiego, z konstytucyjnej zasady dobra wspólnego³⁵.

Nadzór autorski jawi się więc jako instrument umożliwiający projektantowi realizację jego obowiązków, także po zakończeniu etapu projektowania. Ponieważ celem tego nadzoru jest ochrona interesu publicznego, ma on charakter publicznoprawny i nie może być zniesiony umową cywilnoprawną³⁶.

3.5. Pozostałe obowiązki projektanta

Opracowanie projektu budowlanego, skoordynowanie związanych z nim prac projektowych i nadzór autorski to nie jedyne obowiązki projektanta. Wymaga się od niego również sporządzenia informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianej w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, tzw. informacji BIOZ, a także określenia obszaru oddziaływania obiektu³⁷ (art. 20 ust. 1 pkt 1b i 1c pr. bud.). Od tego, jak zdefiniowany zostanie obszar oddziaływania obiektu, zależy to, kto uzyska status strony w postępowaniu w sprawie pozwolenia na budowę³⁸.

Ponadto projektant jest obowiązany do uzyskiwania wymaganych opinii, uzgodnień i sprawdzeń rozwiązań projektowych w zakresie wynikającym z przepisów, a także wyjaśniania wątpliwości dotyczących projektu budowlanego i zawartych w nim rozwiązań (art. 20 ust. 1 pkt 2 i 3 pr. bud.). Odpowiada on także za sporządzenie lub uzgodnienie indywidualnej dokumentacji

³³ Tamże.

³⁴ Wyrok TK z dnia 5 maja 2009 r., P 64/0785.

³⁵ Zob. A. Kosicki, *Ochrona interesów osób trzecich w polskim prawie budowlanym*, rozprawa doktorska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2021, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/12555/1/A_Kosicki_Ochrona_interesow_osob_trzecich_w_polskim_prawie_budowlanym.pdf (dostęp: 12.02.2023), s. 37.

³⁶ Zob. B. Jaworski, dz. cyt., s. 80.

³⁷ Zob. szerzej: J. Kobyliński, *Nowa definicja „obszaru oddziaływania obiektu” a krąg stron postępowania w sprawie o wydanie pozwolenia na budowę po 19.9.2020 r.*, „Nieruchomości” 2021, nr 3, Legalis.

³⁸ Zob. szerzej: D. Jarmoc, *Postępowania w sprawach z projektem budowlanym* [w:] tegoż, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, praca magisterska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022, s. 27.

technicznej, o której mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych³⁹ (art. 20 ust. 1 pkt 3a pr. bud.). Do jego obowiązków należy także zapewnienie, jeśli istnieje taka konieczność, sprawdzenia projektu architektoniczno-budowlanego oraz technicznego pod względem zgodności z przepisami przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń w odpowiedniej specjalności (art. 20 ust. 2 i 3 pr. bud.).

Co więcej, jako obligatoryjny członek izby samorządu zawodowego musi przestrzegać podczas wykonywania czynności zawodowych obowiązujących przepisów oraz zasad wiedzy technicznej, zasad etyki zawodowej, jak również jest obowiązany stosować się do uchwał organów izby i regularnie opłacać składki członkowskie (art. 41 u.s.z.a.i.). Obowiązujące projektanta zasady etyki zawarto w Kodeksie etyki zawodowej architektów i Kodeksie zasad etyki zawodowej członków Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa.

4. Prawa projektanta

Podczas realizacji budowy projektantowi przysługują określone uprawnienia kontrolno-korygujące. Jak należy sądzić, mają one na celu przede wszystkim realizację ciężących na nim obowiązków oraz zabezpieczenie interesu inwestora, uzasadnionego interesu osób trzecich oraz interesu publicznego, jak również jego własnego interesu, polegającego na chęci ograniczenia ryzyka poniesienia odpowiedzialności.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 1 pr. bud. projektant dysponuje prawem wstępu na teren budowy i dokonywania zapisów w dzienniku budowy⁴⁰ dotyczących jej realizacji. Może „zorientować się, czy prace wykonywane są zgodnie z projektem, zająć stanowisko wobec zdarzeń mających miejsce na budowie i zgłosić ewentualne zastrzeżenia”⁴¹. Jak podkreśla się w doktrynie, dokonane

---

³⁹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1213).

⁴⁰ Dziennik budowy stanowi urzędowy dokument przeznaczony do rejestrowania przebiegu robót budowlanych, jak również zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku wykonywania robót budowlanych, mających znaczenie przy ocenie technicznej prawidłowości wykonywania tych robót. Prowadzi się go odrębnie dla każdego obiektu budowlanego wymagającego pozwolenia na budowę, pozwolenia na rozbiórkę albo zgłoszenia (art. 47a i 47b pr. bud.).

⁴¹ *Komentarz do art. 21 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, dz. cyt.

w ten sposób wpisuje cechuje doniosła wartość dowodowa w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym⁴².

Ponadto projektant ma prawo żądania wpisem do dziennika budowy wstrzymania robót budowlanych (art. 21 ust. 1 pkt 2 pr. bud.). Może z niego skorzystać w razie stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia, jak również wtedy, gdy roboty budowlane są wykonywane niezgodnie z projektem budowlanym. Warto dodać, że projektant, co wymaga podkreślenia, może wykonywać swoje prawa niezależnie od tego, czy sprawuje nadzór autorski, czy też nie⁴³.

5. Odpowiedzialność projektanta

Projektant za swoje działania lub zaniechania ponosi odpowiedzialność. Jej źródło stanowi będąca podstawą jego działania umowa cywilnoprawna⁴⁴, Prawo budowlane, regulacje prawne o charakterze zawodowym, a także przepisy karne. Wynika z tego, że może ona przybrać cywilno-, administracyjno- lub karnoprawny charakter⁴⁵.

Odpowiedzialności zawodowej projektant podlega na podstawie art. 95 pr. bud. Wśród jej przesłanek wymieniono dopuszczenie się występów lub wykroczeń, określonych ustawą, ukaranie w związku z wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, spowodowanie wskutek rażących błędów lub zaniedbań zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska albo znacznych szkód materialnych, uchylanie się od obowiązków lub ich niedbałe spełnianie, jak również uchylanie się od podjęcia nadzoru autorskiego lub niedbałe wykonywanie wynikających z jego pełnienia obowiązków. Pełnienie tych czynów jest zagrożone karą upomnienia oraz upomnienia z nałożeniem obowiązku złożenia egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy

⁴² Tamże.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Zob. szerzej o odpowiedzialności cywilnoprawnej projektanta: M. Rytwińska-Rasz, *Odpowiedzialność projektanta obiektu budowlanego za wady fizyczne projektu budowlanego*, „Materiały Budowlane” 2013, nr 490, s. 101.

⁴⁵ Ze względu na temat pracy pominięto cywilno- i karnoprawne aspekty odpowiedzialności projektanta.

technicznej, jak również zakazem wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie (art. 96 ust. 1 pr. bud.).

Z kolei zgodnie z art. 93 pr. bud. za rażące nieprzestrzeganie wyrażonych w art. 5 pr. bud. zasad projektowania – projektant ponosi odpowiedzialność karną. Za popełnienie tego czynu grozi mu kara grzywny. Trzeba przy tym podkreślić, że ten pozakodeksowy przepis prawa karnego nie wyłącza możliwości ponoszenia przez projektanta odpowiedzialności także na gruncie przepisów kodeksu karnego.

Ponadto projektant podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej⁴⁶ (art. 45 ust. 1 u.s.z.a.i.). Warunkującą ją przesłanką jest zawinione naruszenie obowiązków polegające na: nieprzestrzeganiu podczas wykonywania czynności zawodowych obowiązujących przepisów, zasad wiedzy technicznej oraz zasad etyki zawodowej, niestosowaniu się do uchwał organów izby samorządu zawodowego, a także nieopłacaniu składek członkowskich (art. 41 u.s.z.a.i.). W sprawach dyscyplinarnych orzeka się karę upomnienia, nagany, zawieszenia na okres do 2 lat w prawach członka izby oraz skreślenia z listy członków izby (art. 54 u.s.z.a.i.).

6. Podsumowanie

Projektant odgrywa szczególną rolę w procesie budowlanym. Jest jego pierwszym profesjonalnym uczestnikiem, z którym styka się inwestor. Odpowiada on nie tylko za opracowanie projektu budowlanego, za którego prawidłowość ponosi wyłączną odpowiedzialność, ale także za ochronę w procesie budowlanym doniosłych wartości, do których należą m.in.: zdrowie i życie ludzi, środowisko, bezpieczeństwo ludzi i mienia, ład przestrzenny, czy poszanowanie interesu inwestora i uzasadnionych interesów osób trzecich.

Przeprowadzona analiza umożliwiła zbudowanie ogólnej definicji pojęcia projektanta na gruncie prawa budowlanego, zgodnie z którą jest to osoba fizyczna sprawująca samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, która jest uczestnikiem procesu budowlanego i która posiada uprawnienia budowlane do projektowania w danej specjalności, jest wpisana na listę członków

---

⁴⁶ Od odpowiedzialności dyscyplinarnej wyłączone są czyny podlegające odpowiedzialności zawodowej i karnej określone w Prawie budowlanym, a także czyny podlegające odpowiedzialności porządkowej zgodnie z przepisami Kodeksu pracy (art. 45 ust. 2 u.s.z.a.i.).

właściwej izby samorządu zawodowego oraz sporządza na zlecenie inwestora projekt budowlany.

Jak z kolei wykazała analiza ciążących na projektancie praw i obowiązków, podejmowane przez niego czynności cechuje złożoność. Jego poszczególne obowiązki, jak opracowanie projektu budowlanego, skoordynowanie prac projektowych czy określenie obszaru oddziaływania obiektu, mają w gruncie rzeczy wspólny cel – służą ochronie dóbr prawnych. Projektant, co więcej, swoim działaniem kształtuje nie tylko etap projektowania, ale także etap realizacji robót budowlanych. Umożliwia mu to instytucja nadzoru autorskiego oraz przysługujące mu uprawnienia kontrolno-korygujące.

W świetle powyższych ustaleń należy stwierdzić, że projektant pełni istotną funkcję w całym procesie budowy. Nie ulega wątpliwości także to, że dotyczące go regulacje prawne w znaczący sposób organizują i porządkują jego pracę, determinując sposób, w jaki wykonuje on swój zawód. Choć spoczywa na nim duża odpowiedzialność, posiada on stosowne narzędzia prawne do tego, by ograniczyć związane z nią ryzyko.

Warto na koniec zwrócić jeszcze uwagę na zasygnalizowaną potrzebę dokonania korekty legislacyjnej, która dookreśliłaby status tzw. projektantów branżowych, tj. osób, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1a pr. bud. Postulowana zmiana miałaby obejmować w szczególności doprecyzowanie ich praw i obowiązków, które w aktualnym stanie prawnym nie zostały jednoznacznie uregulowane.

7. Bibliografia

Literatura

- Barylka A., *O istotnej roli osób pełniących samodzielne funkcje techniczne w inżynierii bezpieczeństwa obiektów budowlanych*, „Inżynieria Bezpieczeństwa Obiektów Antropogenicznych” 2017, nr 3–4.
- Jarmoc D., *Definicja projektu budowlanego* [w:] tenże, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, praca magisterska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022.
- Jarmoc D., *Pojęcie i zasady projektowania* [w:] tenże, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, praca magisterska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022.

- Jarmoc D., *Postępowania w sprawach z projektem budowlanym* [w:] tenże, *Projekt budowlany. Aspekty administracyjnoprawne*, Wydział Prawa, praca magisterska, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2022.
- Jaworski B., *Nadzór autorski w prawie budowlanym*, „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne” 2016, tom 18.
- Kobyliński J., *Nowa definicja „obszaru oddziaływania obiektu” a krąg stron postępowania w sprawie o wydanie pozwolenia na budowę po 19.9.2020 r.*, „Nieruchomości” 2021, nr 3, Legalis.
- Komentarz do art. 5, 17, 20, 21 [w:] Prawo budowlane. Komentarz*, Z. Niewiadomski (red.), 2022, Legalis.
- Kosicki A., *Ochrona interesów osób trzecich w polskim prawie budowlanym*, rozprawa doktorska, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, 2021, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/12555/1/A_Kosicki_Ochrona_interesow_osob_trzecich_w_polskim_prawie_budowlanym.pdf (dostęp: 12.02.2023).
- Obolewicz J., *Koordinacja budowlanego procesu inwestycyjnego*, „Budownictwo i Inżynieria Środowiska” 2016, nr 7.
- Rytwińska-Rasz M., *Odpowiedzialność projektanta obiektu budowlanego za wady fizyczne projektu budowlanego*, „Materiały Budowlane” 2013, nr 490.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 457).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2351).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1117).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 503).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1213).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029).

Orzecznictwo

Wyrok TK z dnia 5 maja 2009 r., P 64/0785.

Wyrok NSA z 1 października 2014 r., II OSK 736/13.

Wyrok WSA w Warszawie z 23 listopada 2012 r., VII SA/Wa 1200/12.

Wyrok WSA w Warszawie z 8 marca 2013 r., VII SA/Wa 176/13.

Wyrok WSA w Białymstoku z 3 lutego 2015 r., II SA/Bk 1085/14.

Wyrok WSA w Krakowie z 7 lipca 2016 r., II SA/Kr 592/16.

The designer as a party involved in the construction process. Administrative and legal issues

Summary: The paper deals with the administrative-legal status of the designer in the construction process. It attempts to define the designer and to determine the role it plays in construction law. The study confronts the examined issue with general institutions of construction law. It also analyses and systematises the rights and obligations of the designer. The research carried out aims to answer the question of how the content of the construction law affects the design profession.

Keywords: construction law, designer, independent technical functions, parties involved in the construction process, construction process.

Tytuł rozdziału i streszczenie w języku angielskim w tłumaczeniu własnym Autora.